

Komisja Spraw Konstytucyjnych

2021/2180(INI)

21.3.2022

OPINIA

Komisji Spraw Konstytucyjnych

dla Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych

w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności za rok 2021
(2021/2180(INI))

Sprawozdawczyni komisji opiniodawczej: Sophia in 't Veld

PA_NonLeg

WSKAZÓWKI

Komisja Spraw Konstytucyjnych zwraca się do Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, jako komisji przedmiotowo właściwej, o uwzględnienie w końcowym tekście projektu rezolucji następujących wskazówek:

1. z zadowoleniem przyjmuje roczne sprawozdanie na temat praworządności jako kluczowy element i pozytywne uzupełnienie unijnego zestawu narzędzi na rzecz praworządności, mającego polepszać sytuację w tej dziedzinie i zapobiegać problemom związanym z praworządnością w państwach członkowskich, a także je rozwiązywać;
2. zdecydowanie potępia ataki na demokrację, praworządność i prawa podstawowe; podkreśla, że w sprawozdaniu na temat praworządności z 2020 r. zachęcano kilka państw członkowskich do wdrożenia pozytywnych reform związanych z praworządnością; zaznacza jednak, że nadal istnieją powody do poważnego zaniepokojenia dotyczące niektórych państw członkowskich, jeśli chodzi o niezależność i skuteczne funkcjonowanie sądownictwa, wolność i pluralizm mediów oraz walkę z korupcją, na które to obszary pandemia COVID-19 miała szczególnie duży wpływ;
3. podkreśla, jak ważne jest przeprowadzanie ocen i wydawanie zaleceń dotyczących warunków panujących w więzieniach i dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w tym prawa do rzetelnego procesu sądowego, prawa do obrony, zasady domniemania niewinności, ochrony ofiar i czasu trwania postępowań sądowych;
4. wyraża ubolewanie, że kilka państw członkowskich spadło w międzynarodowych rankingach wolności prasy; podkreśla niezastąpioną rolę mediów publicznych i zwraca uwagę na zasadnicze znaczenie zapewnienia i utrzymania ich niezależności od wpływów politycznych; zdecydowanie potępia zagrożenia dla wolności mediów, w tym nękanie i atakowanie dziennikarzy i sygnalistów, nierespektowanie zapisanych w prawie gwarancji ochrony oraz zawłaszczanie mediów lub motywowane politycznie działania w sektorze mediów;
5. podkreśla potrzebę, aby w sprawozdaniu znalazły się dokładniejsze analizy i zalecenia dotyczące zasady niedyskryminacji; wzywa w związku z tym do rozszerzenia zakresu postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej dotyczących niedyskryminacji, aby zapewnić, że egzekwowanie praworządności w państwach członkowskich i w całej Unii odbywa się w sposób zgodny z art. 14 europejskiej konwencji praw człowieka; zanim to nastąpi, wzywa wszystkie instytucje UE do stosowania jak najszerzej interpretacji prawnej postanowień dotyczących niedyskryminacji;
6. podkreśla, że chociaż kilka państw członkowskich znacznie wzmogło wysiłki mające na celu ograniczenie korupcji, w innych nadal istnieją powody do zaniepokojenia co do skuteczności prowadzonych postępowań i ścigania tego przestępstwa; zauważa, że od publikacji w 2014 r. sprawozdania o zwalczaniu korupcji tematowi temu nie poświęcono podobnej uwagi; wzywa Komisję, by publikowała co dwa lata sprawozdanie o zwalczaniu korupcji – obejmujące też analizę instytucji UE – które należy włączać do sprawozdania na temat praworządności i które powinno mieć kształt podobny do sprawozdania z 2014 r.;

7. zwraca uwagę, że debata publiczna na temat sprawozdania jest centralnym punktem corocznego cyklu praworządności – dlatego też data jego opublikowania ma kluczowe znaczenie; w związku z tym ubolewa, że sprawozdanie za 2021 r. opublikowano tuż przed wakacjami parlamentarnymi rozpoczynającymi się w połowie lipca; wzywa Komisję, aby ustanowiła coroczny, wypadający we wrześniu Tydzień Wartości UE, podczas którego sprawozdanie byłoby prezentowane Parlamentowi Europejskiemu i parlamentom narodowym w tym samym czasie co tablica wyników wymiaru sprawiedliwości, sprawozdanie roczne Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej w sprawie stanu praw podstawowych w UE oraz monitor pluralizmu mediów – a także byłoby w nich w większym stopniu uwzględniane; wzywa, aby Tydzień Wartości UE zorganizować w połączeniu z doroczną europejską konferencją na temat praworządności, w której powinny uczestniczyć zróżnicowane pod względem społecznym delegacje krajowe, składające się zarówno z obywateli, jak i urzędników służby cywilnej z różnych państw członkowskich, tak jak zalecił drugi europejski panel obywatelski (Demokracja i Wartości) Konferencji w sprawie przyszłości Europy; zauważa, że jest to zgodne z wcześniejszymi apelami Parlamentu o coroczny cykl dotyczący demokracji, praworządności i praw podstawowych, którego jednym z głównych punktów byłby Tydzień Wartości UE;
8. przypomina, że nadal nie wprowadzono niektórych istotnych elementów wymienionych w rezolucjach Parlamentu z 25 października 2016 r. i 7 października 2020 r. w sprawie ustanowienia unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych, w szczególności nie powstał zespół niezależnych ekspertów oraz nie rozszerzono zakresu monitorowania na wszystkie wartości wymienione w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE); wzywa Komisję do usunięcia tych niedociągnięć; wyraża ubolewanie, że we wnioskach ze sprawozdania nie wprowadzono wyraźnego rozróżnienia między państwami członkowskimi, w których występują pojedyncze niedociągnięcia, a tymi, w których odnotowuje się systemowe braki w zakresie praworządności; w związku z tym wzywa Komisję do wyciągnięcia w przyszłych sprawozdaniach jasnych wniosków dotyczących powagi sytuacji w poszczególnych państwach członkowskich, aby zapobiec nadużywaniu sprawozdania jako narzędzia relatywizującego procesy autokratyzacji w niektórych państwach członkowskich; przypomina o znaczeniu negocjacji w sprawie porozumienia międzyinstytucjonalnego dotyczącego ustanowienia rocznego cyklu monitorowania; wzywa Radę i Komisję do zaangażowania się w dyskusję dotyczące tego porozumienia międzyinstytucjonalnego, aby stworzyć jednolity i wspólny system monitorowania demokracji, praworządności i praw podstawowych w UE;
9. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja skonsultowała się w sprawie sprawozdania z podmiotami społeczeństwa obywatelskiego; podkreśla, że podmioty społeczeństwa obywatelskiego mogą przedstawić bardziej krytyczny punkt widzenia niż rządy danych krajów; uważa jednak, że Komisja powinna wykazywać się większą przejrzystością w kwestii metodologii i wyboru zainteresowanych stron, a także że konsultacje ze społeczeństwem obywatelskim powinny pociągnąć za sobą rzeczywiste działania następcze; wzywa Komisję, aby zapewniła wystarczająco długie ramy czasowe na składanie uwag oraz ponownie rozważyła formę kwestionariusza uniwersalnego; zachęca Komisję do zabiegania o dalszy wkład społeczeństwa obywatelskiego na temat sposobów optymalizacji procesu konsultacji do celów przyszłych sprawozdań; podkreśla, że w UE powinno istnieć dobrze funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie,

czemu może służyć program „Obywatelstwo, równość, prawa i wartości”, i wzywa do stworzenia europejskiego statutu stowarzyszeń i organizacji o charakterze niekomercyjnym;

10. uważa, że sprawozdanie powinno wykraczać poza monitorowanie i zawierać zalecenia dla poszczególnych krajów dotyczące działań zapobiegawczych i naprawczych, które muszą zostać przyjęte przez zainteresowane państwa członkowskie, wraz z jasnym zarysem środków egzekucyjnych i konkretnymi propozycjami dotyczącymi przeciwdziałania naruszeniom w przypadku nieprzestrzegania przepisów; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do włączenia do sprawozdania za rok 2022 r zaleceń dla poszczególnych krajów, o co Parlament zaapelował w rezolucji z 25 października 2016 r., które to rekomendacje powinny odnosić się do zobowiązań państw członkowskich wynikających z prawa UE oraz międzynarodowych przepisów i standardów w dziedzinie praw człowieka; wzywa Komisję, aby monitorowała wdrażanie przez państwa członkowskie przepisów i standardów w zakresie praw człowieka oraz włączyła ocenę w tym względzie do najbliższego do sprawozdania na temat praworządności, co umożliwiłoby śledzenie i ocenę postępów i regresu;
11. wzywa Komisję, aby powiązała sprawozdanie na temat praworządności i zawarte w nim zalecenia z instrumentami gwarantującymi stosowanie prawa UE, takimi jak postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, procedury przewidziane w art. 7 TUE i rozporządzenie dotyczące warunkowości w zakresie praworządności; wzywa Komisję, aby udoskonalila, usprawnila i wykorzystywała wszystkie istniejące mechanizmy w celu zagwarantowania przestrzegania w całej UE zasad i wartości zapisanych w Traktatach; wzywa Komisję do opracowania wniosków mających na celu dalsze wzmocnienie zestawu narzędzi na rzecz praworządności;
12. apeluje, aby do sprawozdania włączyć przegląd – z podziałem na państwa członkowskie – wszystkich podjętych przez Komisję działań w zakresie egzekwowania prawa, w tym toczących się postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, a także stanu przestrzegania środków tymczasowych i wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, co przyczyni się do kompleksowego wdrożenia unijnej tablicy wyników wymiaru sprawiedliwości;
13. wzywa Komisję, aby we wszystkich rozdziałach poświęconych poszczególnym krajom zawarła podsumowanie w formie oceny wyników, jakie państwa członkowskie osiągnęły w odniesieniu do poszczególnych filarów sprawozdania, która to ocena wskazywałaby, w jakim stopniu spełniono warunki określone w rozporządzeniu w sprawie warunkowości w zakresie praworządności; ubolewa nad tym, że Komisja nie wykorzystwała jeszcze w pełni tego narzędzia i zwraca się do niej, aby bezzwłocznie zaczęła je w pełni i aktywnie egzekwować w odniesieniu do wszystkich funduszy i programów UE; przypomina orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawach C-156/21 i C-157/21, w których potwierdzono, że mechanizm warunkowości przyjęto w oparciu o odpowiednią podstawę prawną, a także że jest on zgodny z art. 7 TUE i z zasadą pewności prawa;

14. zważywszy na bliskie związki między demokracją, praworządnością i prawami podstawowymi, wzywa instytucje UE, by odczytywały roczne sprawozdanie na temat praworządności w świetle sprawozdania w sprawie stanu praw podstawowych;
15. podkreśla, że w sprawozdaniu należy uwzględniać ocenę konstytucyjnych mechanizmów kontroli i równowagi na szczeblu UE przeprowadzaną przez niezależnych ekspertów; zobowiązuje się, że w tym celu zwróci się do Komisji Weneckiej o opinię na temat przestrzegania najważniejszych zasad demokracji w sprawowaniu rządów w UE, w szczególności podziału władzy, odpowiedzialności oraz mechanizmów kontroli i równowagi;
16. podkreśla znaczenie dialogu międzyinstytucjonalnego i współpracy w dziedzinie praworządności; wzywa Radę, aby z pełną przejrzystością omówiła sprawozdanie i przystąpiła do dialogu z Parlamentem Europejskim; wzywa Radę Europejską, aby również omówiła ustalenia zawarte w sprawozdaniu, gdyż wartości zapisane w art. 2 TUE to kwestia, którą należy zająć się na najwyższym szczeblu politycznym; wyraża głębokie ubolewanie, że Rada nie poczyniła postępów w procedurze na podstawie art. 7 ust. 1 TUE, jako że osłabia to jeden z najważniejszych instrumentów unijnego zestawu narzędzi na rzecz praworządności; podkreśla, że jednomyślne głosowanie nie jest wymagane, aby Rada przyjęła zalecenia, ani w celu określenia, czy istnieje wyraźne ryzyko poważnego naruszenia przez państwo członkowskie wartości określonych w art. 2 TUE; zauważa, że zorganizowane przez Radę wysłuchania nie są ani regularne, ani usystematyzowane, i wzywa Radę, by kierowała do państw objętych postępowaniem konkretne zalecenia wraz z terminami na ich wdrożenie; zauważa, że brak postępów w procedurze opartej na art. 7 TUE prowadzi do dalszego odchodzenia od wartości wyrażonych w art. 2 TUE, a w rezultacie do podważenia tych wartości i wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi i w całej Unii; przyjmuje do wiadomości, że francuska prezydencja Rady zobowiązała się do zorganizowania w pierwszej połowie 2022 r. formalnych wysłuchań, i wzywa prezydencję francuską, aby podjęła odpowiednie kroki w celu przyspieszenia procedury przewidzianej w art. 7 ust. 1 TUE; ponawia apel o umożliwienie Parlamentowi przedstawienia Radzie uzasadnionego wniosku, udziału w wysłuchaniach, zwłaszcza jeżeli to Parlament wszczął procedurę, oraz by Parlament był na każdym etapie niezwłocznie i w pełni informowany, podobnie jak jego właściwe komisje zaangażowane w procedurę.

INFORMACJE O PRZYJĘCIU W KOMISJI OPINIODAWCZEJ

Data przyjęcia	16.3.2022
Wynik głosowania końcowego	+: 22 -: 6 0: 0
Posłowie obecni podczas głosowania końcowego	Gerolf Annemans, Gabriele Bischoff, Damian Boeselager, Włodzimierz Cimoszewicz, Gwendoline Delbos-Corfield, Pascal Durand, Daniel Freund, Charles Goerens, Sandro Gozi, Brice Hortefeux, Laura Huhtasaari, Victor Negrescu, Giuliano Pisapia, Paulo Rangel, Antonio Maria Rinaldi, Domènec Ruiz Devesa, Jacek Saryusz-Wolski, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Sven Simon, Antonio Tajani, László Trócsányi, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Zastępcy obecni podczas głosowania końcowego	Jorge Buxadé Villalba, Nathalie Colin-Oesterlé, Sophia in 't Veld, Nikolaj Villumsen

**GŁOSOWANIE KOŃCOWE W FORMIE GŁOSOWANIA IMIENNEGO W KOMISJI
OPINIODAWCZEJ**

22	+
PPE	Nathalie Colin-Oesterlé, Brice Hortefeux, Paulo Rangel, Sven Simon, Antonio Tajani, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Renew	Pascal Durand, Charles Goerens, Sandro Gozi, Sophia in 't Veld
S&D	Gabriele Bischoff, Włodzimierz Cimoszewicz, Victor Negrescu, Giuliano Pisapia, Domènec Ruiz Devesa, Pedro Silva Pereira
The Left	Helmut Scholz, Nikolaj Villumsen
Verts/ALE	Damian Boeselager, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund

6	-
ECR	Jorge Buxadé Villalba, Jacek Saryusz-Wolski
ID	Gerolf Annemans, Laura Huhtasaari, Antonio Maria Rinaldi
NI	László Trócsányi

0	0